

HVORFOR EN REGJERING VIDKUN QUISLING?

Norsk Artikkeltjeneste - N.A.T. 1942

Etter beslutningen i det øverste allierte krigsråd i London 28. mars 1940, viste enhver avisleser at Norges nøytralitet ikke lenger vilde bli respektert av England og Frankrike. Natten mellom 7. og 8. april ble denne beslutning satt i verk uten norsk motstand, bortsett fra papirprotester av samme sort som ved Jøssingfjordangrepet. Den norske regjering var dermed hjelpelig kompromittert og unøytral.

Til tross for dette erklærte den tyske minister i Oslo på riksregjeringens vegne at den tyske motaksjon 9. april ikke hadde til hensikt nå eller i fremtiden å angripe kongeriket Norges territoriale integritet og politiske selvstendighet. Aksjonen skyldtes ene og alene Englands og Frankrikes angrep på Norge og den norske regjering manglende evne og vilje til å forsvare landets nøytralitet. Dette forsvar overtok derfor den tyske krigsmakt så lenge krigen varte. Riksregjeringen ventet at den norske regjering vilde motta den tyske aksjon med forståelse og heller ikke gjøre motstand i dette tilfelle.

Den norske regjeringens svar var som kjent Kohts krigserklæring til Tyskland, samtidig med at regjering og storting rømte og overløt den forsvarsløse hovedstad og landets sentraladministrasjon til seg selv.

I denne situasjon gjensto bare en mulighet for å bevare et lovlig styre på norske hender, nemlig at det eneste anerkjente politiske parti hvis ledelse ikke var rømt, straks dannet en regjering. Dette parti var Nasjonal Samling, og Quisling grep statsroret som Nygårdsvold hadde rømt ifra, og reddet derved i første omgang Norges politiske selvstendighet.

Om aftenen 14. april opptrådte Berggrav i radio og forklarte at det nå var utsikt til en *snarlig lovlig ordning av styret i Norge*. Denne «lovlige» ordning avslørtes seg neste dag å være *administrasjonsrådet*, utnevnt av

Høyesterett, som forinnet hadde gjort forgjeves anstrengelser for å oppnå forbindelse med kongen. Dermed trådte Quisling tilbake som norsk regjering som hadde hindret okkupasjonsmakten i å overta det norske riksstyre. Quisling hadde i disse seks dager reddet Norges politiske selvstendighet. Med administrasjonsrådet - den «lovlige» ordning Berggrav hadde proklamert - var Norges selvstendighet tapt, og vi fikk rikskommissariatet.

Nygårdsvolds og kongens reaksjon på administrasjonsrådet ble kunngjort fra deres ukjente oppholdssted 17. april og er meget bemerkelsesverdige.

Det heter:

Det administrasjonsråd som i de siste dager er blitt opprettet i Oslo for de områder av landet som tyskerne har okkupert, er et nødorgan som ikke trer i stedet for den norske regjering. Dette råd er tvunget til å styre etter anvisning av den makt som med brutal vold har trengt inn i landet. Det representerer derfor ikke norsk folkevilje og det har ikke rettsgrunnlag i norsk lov.

I dette kommunikeet fastslår de at styremakten nå var gått over i *okkupasjonsmaktens hender med administrasjonsrådet som utførende organ*. For det annet erklærer administrasjonsrådet for å *mangle «rettsgrunnlag i norsk lov»*. Tidligere hadde de erklært Quislings regjering for ulovlig, nå erklærte de også administrasjonsrådet for ulovlig, og kom derved i konflikt med Høyesteretts avgjørelse. Nygårdsvold vildedydeligvis med sine fraværende personer stille seg hindrende i veien for ethvert forsøk på ordning av landets styre.

I et kommunike datert 7. mai, undertegnet av Haakon R. og Nygårdsvold, meddeles at de nå oppholder seg i Nord-Norge, etter at deres allierte har funnet det nød-

vendig å trekke sine tropper tilbake fra Åndalsnes og Namsos. De håper dog fra Nord-Norge snart å kunne gjenvinne det øvrige Norge.

I neste kommunike, datert den historiske dag 7. juni, er dette håp gjort til skamme. Det heter:

De allierte regjeringene som var i krig med Tyskland - den britiske, den franske og den polske regjeringen - kom høysinnet Norge til hjelp med mannskap og våpen, og inntil nå har det vært mulig å bevare en del av landet for dets lovlige nasjonale regjering. Men krigens harde nødvendighet har tvunget de allierte regjeringene til å samle all sin styrke til kamp på andre fronter, og de får fullt bruk for alt sitt materiell på disse fronter.

Forsvarets overkommando har derfor tilrådet kongen og regjeringen inntil videre å oppgi kampen innen landet. Og kongen og regjeringen har funnet det å være sin plikt å følge dette råd. De flytter derfor nå ut av landet.

I et kommunike fra London 24. juni er emigrantregjeringen blitt alarmert over det som i mellomtiden foregikk her heime, nemlig bestrebelsene fra de fire store partier med tilslutning av Arbeidernes faglige landsorganisasjon for å få dannet et lovlig norsk riksstyre til avløsning av det midlertidige administrasjonsråd, som i følge Nygårdsvold og kongens egen avgjørelse savnet rettsgrunnlag i norsk lov. I kommunikeet heter det:

- En nyordning av styret i Norge således som man planlegger det, kan ikke bli gyldig og kan ikke få noen virkning hverken for kongens eller regjeringens stilling.

Til Norges legasjon i London

Stortingets presidentskap ber Dem overrekke *H.M. kong Haakon* personlig føl-

gende ærbødige framstilling:

Siden Oslo og omliggende distrikt den 9. april og følgende dager ble besatt av tyske tropper, og hr. Vidkun Quisling under regjeringens fravær anså seg berettiget til å danne regjering, framstilte det seg for nordmenn av alle yrker og samfunnsklasser i det besatte område som nødvendig under okkupasjonen å få opprettet en ordning som beskyttet befolkningen mot unødige lidelser. Av den grunn utnevntes administrasjonsrådet med de tyske okkupasjonsmyndigheters godkjenning av 15. april for å lede den sivile forvaltning i de besatte områder. Det ble på forhånd gjort forsøk på å komme i forbindelse med Deres Majestet for å få denne ordning godkjent. Da dette ikke lyktes, anså Høyesterett å burde foreta utnevnelsen av rådet.

Dette skritt bidro til å skape ordnede forhold og har gitt befolkningen den trygghet som var mulig under de rådende omstendigheter.

Etter at hele landet var blitt besatt av tyske tropper og kongen og regjeringen hadde forlatt landet, kom spørsmålet opp om å endre denne ordning. De medlemmer av Stortingets presidentskap som har kunnet komme til stede, har derfor sammen med representanter for de fire store politiske partier og Arbeidernes faglige landsorganisasjon vært samlet i Oslo siden 14. juni og har hatt rådslagninger, delvis sammen med administrasjonsrådet.

På grunnlag av disse rådslagninger mellom de ovennevnte representanter er følgende avtale truffet med de tyske myndigheter:

Da kongen og hans regjering befinner seg utenfor Norge og derfor er forhindret fra å utøve de funksjoner som i følge forfatningen tilligger dem, anser Stortingets presidentskap det som sin plikt mot land og folk å utnevne et riksråd.

Stortinget innkalles derfor

for å gi sitt samtykke til dette skritt og for å fatte nærmere beslutninger om riksrådets fullmakt i spørsmålet om landets forfatning.

Stortingets presidentskap framsetter for Stortinget forslag om å fatte sådan beslutning:

1) Den fullmakt som ble gitt regjeringen Nygårdsvold ved møtet 9. april er ute av kraft.

2) Regjeringen Nygårdsvold kan ikke lenger godkjennes som regjering.

3) Da kongen befinner seg utenfor landets grenser, er han ute av stand til å utøve sine forfatningsmessige funksjoner. - Til dette punkt meddeler presidentskapet at det i erkjennelse av situasjonen har henstilt til kongen å avstå fra sine forfatningsmessige funksjoner for seg og sitt hus.

4) Riksrådet overtar inntil videre regjeringens virksomhet og kongens forfatningsmessige funksjoner. Nyvalg til Stortinget utsettes til etter fredsslutningen, idet det pålegges riksrådet å anordne nyvalg så snart forholdene gjør det mulig, men senest tre måneder etter fredsslutningen.

5) De stortingsmedlemmer som for nærværende befinner seg i utlandet, innkalles ikke under det gjenstående av Stortingets funksjonstid og har ikke anledning til å delta i møtene.

6) Inntil nyvalget har riksrådet fullmakt til i overensstemmelse med punkt 4 å fatte de beslutninger som kreves for landets vel.

7) Norges konstitusjonelle statsform som kongerike skal bestå også i framtiden.

Som det framgår er det en forutsetning for denne ordning at kongen for seg og sitt hus avstår fra sine forfatningsmessige funksjoner. Og av hensyn til folkets velferd og landets framtid retter vi, så smertelig det enn føles for norske hjerter, en inntrengende bønn til Deres Majestet om å etterkomme vår henstilling herom.

I tillit til at Deres Majestet
(Forts. side 6)